

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja

Druk nr 3315
Warszawa, 28 maja 2023 r.

**Kandydat na członka
Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej -
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
- Pan Tadeusz Wolsza.**

DANE O KANDYDACIE WRAZ Z UZASADNIENIEM

Prof. dr hab. Tadeusz Wolsza urodził się 13 maja 1956 r. w Oławie na Dolnym Śląsku. Studia wyższe (historię i nauki polityczne) ukończył na Uniwersytecie Wrocławskim w 1979 r. i 1981 r. W trakcie studiów w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Wrocławskiego był współzałożycielem Niezależnego Zrzeszenia Studentów. W 1981 r. został przyjęty na studia doktoranckie w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Tuż przed wprowadzeniem stanu wojennego zdażył jeszcze wstąpić do NSZZ „Solidarność”. W 1987 r. obronił pracę doktorską pt. *Narodowa Demokracja wobec chłopów w latach 1887 – 1914. Programy, polityka, działalność*, którą przygotował pod kierunkiem prof. Jana Molendy. Praca ukazała się drukiem w 1992 r. i została wyróżniona nagrodą im. Macieja Rataja. W Instytucie Historii PAN pracuje do dnia dzisiejszego, obecnie na stanowisku profesora.

W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych zaczął zajmować się dziejami wojennej i powojennej polskiej emigracji politycznej. Z tego zakresu przygotował kilka książek i studiów. Za pracę pt. *Rząd RP na obczyźnie wobec wydarzeń w kraju 1945 – 1950* (Warszawa 1998) uzyskał habilitację w Instytucie Historii PAN. Z tego zakresu opublikował ponadto dwie inne monografie: *Za żelazną kurtyną. Europa Środkowo – Wschodnia, Związek Sowiecki i Józef Stalin w opiniach polskiej emigracji politycznej w Wielkiej Brytanii 1944/45 – 1953* (Warszawa 2005) oraz *W „polskim” Londynie o sowieckiej zbrodni w Katyniu (1940 – 1956)* (Warszawa 2008). Ta ostatnia była pierwszą udaną próbą całościowego spojrzenia na problem zbrodni katyńskiej widziany z perspektywy władz RP w Londynie i środowisk emigracyjnych.

W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych bliżej zainteresował się problemem więziennictwa i zbrodni stalinowskich w powojennej Polsce. Pierwszą większą pracę z tego zakresu wydał w 1995 r. wspólnie z Dariuszem Jaroszem (*Komisja Specjalna do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym 1945 – 1954. Wybór dokumentów*). Równocześnie gromadził dokumentację do monografii pt. *W cieniu Wronek, Jaworzna i Piehcina... 1945 – 1956. Życie codzienne w polskich więzieniach, obozach i ośrodkach pracy więźniów*, która ukazała się drukiem w 2003 r. Dziesięć lat później, po szeroko zakrojonych nowych badaniach m.in. w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej, tę samą pracę znacząco wzbogaconą o nowe dane liczbowe oraz informacje biograficzne, wydał drukiem pod zmienionym tytułem *Więzienia stalinowskie w Polsce. System, codzienność, represje*. Książka osiągnęła, jak na publikacje naukowe, wysoki nakład blisko 10 tys. egzemplarzy. W 2007 r. za cały dorobek naukowy oraz kształcenia młodej kadry naukowej otrzymał od prezydenta Lecha Kaczyńskiego nominację profesorską. W 2013 r. wspólnie z Andrzejem Zaćmińskim opublikował monografię pt. *Ludzie list piszą.... Referendum i wybory do Sejmu*

w korespondencji Polaków (1946 – 1952). Ostatnią znaczącą monografię wydał w 2015 r. Przygotował wówczas do druku pracę pt. „*To co widziałem przekracza swą grozą najśmielsze fantazje*”. *Wojenne i powojenne losy Polaków wizytujących Katyń w 1943 r.* Książka została bardzo dobrze przyjęta przez specjalistów epoki oraz recenzentów. Ponadto otrzymała prestiżowe nagrody: Clio oraz Fundacji im. Janusza Kurtyki (drugie wydanie książki ujrzało światło dzienne pod tytułem *Dotyk Katynia*, natomiast wersja anglojęzyczna pt. *Encounter with Katyn. The wartime and postwar story of Poles who saw the Katyn site in 1943*, Carolina Academic Press, Durham, North Carolina 2018). Kapituła nagrody Książka Historyczna Roku – nagroda im. Oskara Haleckiego nominowała książkę do 10 najlepszych prac naukowych w 2016 r. W 2017 r. z gronem badaczy zajmujących się dziejami drugiej konspiracji T. Wolsza wydał drukiem pracę zbiorową pt. *The Return of the Executed Amry* (Brussels 2017). Rok później pod jego redakcją (razem z Włodzimierzem Suleją) ukazała się na rynku księgarskim praca zbiorowa pt. *Józef Piłsudski: Under the Banners of White Eagle and Pahonia* (Warszawa 2018). Warto również wspomnieć o wydawnictwach związanych z 100 rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości w 2018 r. Mamy tu na myśli pracę zbiorową pod jego redakcją *Drogi do niepodległości. Reminiscencje popowstaniowe*, Warszawa 2018 (wyróżnioną nagrodą im. Józefa Skowronka w 2019 r.). Nie sposób też pominąć w tym miejscu katalogu pt. *Znaki wolności. O trwaniu polskiej tożsamości narodowej*, Warszawa 2018. Praca ukazała się pod redakcją Tadeusza Wolszy, który był jednocześnie głównym konsultantem historycznym prestiżowej wystawy na Zamku Królewskim pt. *Znaki Wolności 10 XI 2018 – 31 III 2019 r.* Katalog, który towarzyszył wystawie, to wizytówka historyków dziejów politycznych, historyków sztuki, literaturoznawców i kulturoznawców.

Tadeusz Wolsza obok badań związanych w historią zbrodni katyńskiej i więziennictwa w PRL zajmuje się również postawami środowisk twórczych, naukowych i dziennikarskich w latach 1945 – 1990. W ramach projektów badawczych Instytutu Pamięci Narodowej koordynował pracę zespołu zajmującego się postawami dziennikarzy. Z tego zakresu światło dzienne ujrzały cztery tomy pod jego redakcją (*Dziennikarze władzy, władza dziennikarzom. Aparat represji wobec środowiska dziennikarskiego 1945 – 1990*, Warszawa 2010; *Wolne media? Środowisko dziennikarskie w 1989 roku*, Warszawa 2010, *Wbrew partii i cenzurze. Media podziemne w PRL*, Warszawa 2012; *Nie tylko niezłomni i kolaboranci. Postawy dziennikarzy w kraju i na emigracji 1945 – 1989*, Warszawa 2014). Dodać do tego należy również obszerne (kilkudziesięciostronicowe) studium pt. *Gadzinówki przed sądem Polski Ludowej (1946 – 1949)*, pomieszczone w „*Polsce 1944/45 – 1989. Studia i materiały*”. Ostatni z wymienionych tekstów został przygotowany na bazie dokumentacji Polskiego Państwa Podziemnego oraz komunistycznego Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. Studium traktuje o wojennych i powojennych losach dziennikarzy współpracujących w latach wojny

z Niemcami. Prof. T. Wolsza zajmuje się ponadto historią gry szachowej w Polsce i w ogóle kultury fizycznej pod kątem relacji sportu z polityką w XX w. Jest autorem unikatowych pięciu tomów słownika biograficznego pt. *Arcymistrzowie, mistrzowie, amatorzy... Słownik biograficzny szachistów polskich* (Warszawa 1995 – 2007) oraz biografii Mieczysława Najdorfa (*Najdorf. Z Warszawy do Buenos Aires*, Warszawa 2010). W 2020 r. opublikował monografię pt. *Od „Honoratki” do Wierzbowej. Życie szachowe w Warszawie 1829 – 1939*. To praca nie tylko z zakresu historii gry szachowej w wymiarze rywalizacji sportowej, ale również na temat zainteresowań i życia codziennego elit politycznych i intelektualnych w Warszawie w XIX i XX w. Z kolei z zakresu sportu wydał monografię pt. *Ze sportem za pan brat, ze sportem na bakier. Pasje sportowe elit politycznych w dwudziestoleciu międzywojennym i w pierwszych latach Polski Ludowej*, Warszawa 2018. W 2021 r. pod redakcją Tadeusza Wolszy oraz Danuty Jastrzębskiej-Golonki, Włodzimierza Sulei i Alvydasa Nikžentaitisa ujrzała światło dzienne praca zbiorowa pt. *Bez emocji. Polsko-litewski dialog o Józefie Piłsudskim* (w tym samym roku ukazała się również wersja litewskojęzyczna).

Publikacje Tadeusza Wolszy ukazały się dotychczas w językach: polskim, rosyjskim, niemieckim, angielskim, włoskim, serbskim i litewskim. Historyk był również uczestnikiem, jako referent w kilkudziesięciu konferencji międzynarodowych w kraju i zagranicą (Wielka Brytania, Rosja, Słowacja, Niemcy, Serbia, Belgia, Litwa, Gruzja, USA).

Biorąc pod uwagę wszystkie publikacje naukowe i popularno-naukowe można skonstatować, że na dorobek Tadeusza Wolszy składa się ponad 300 różnego rodzaju prac poczynawszy od monografii, przez wydawnictwa źródeł, studia i artykuły, skończywszy na recenzjach i wywiadach. Przez kilka lat uczestniczył również w misji edukacyjnej zaadresowanej do polskich dzieci zagranicą, zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej, Parlament Europejski oraz Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Zajęcia doszły do skutku w: Brukseli, Londynie, Tbilisi i Wilnie.

Tadeusz Wolsza od końca lat osiemdziesiątych XX w. jest członkiem redakcji czasopisma „Dzieje Najnowsze”, najbardziej rozpoznawalnego na świecie polskiego kwartalnika naukowego zajmującego się historią XX wieku. Początkowo był sekretarzem redakcji, zaś w latach 2005 - 2022 był redaktorem naczelnym. Ponadto jest członkiem Komitetów Redakcyjnych lub Rad Naukowych następujących czasopism: „Polska 1944/45 – 1989. Studia i materiały”, „Przegląd Sejmowy” „Zeszyty Katyńskie” i „Świat Idei i Polityki”.

Od 1999 r. pracuje na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, aktualnie na stanowisku profesora. Wypromował blisko 300 magistrów i licencjatów. Był również promotorem 13 prac doktorskich (na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz w Instytucie Historii PAN). W latach 2011 - 2016 z wyboru Sejmu RP był członkiem Rady Instytut Pamięci Narodowej. W 2017 r. Senat RP wybrał prof. Tadeusza Wolszę na członka

Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej. Ponadto z nominacji prof. Piotra Gliškiego - wicepremiera i ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego został powołany w skład Rady Muzeum przy Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku w 2018 r. W latach 2016 - 2018 był członkiem Zespołu do spraw Nagród działającego przy Prezesie Rady Ministrów. Obecnie jest doradcą Marszałek Sejmu Elżbiety Witek.

Zarówno wykształcenie, jaki i bogate doświadczenie zawodowe wskazują, iż Pan prof. Tadeusz Wolsza jest dobrym kandydatem na członka Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

***Kandydat zgłoszony przez grupę posłów Klubu Parlamentarnego
Prawo i Sprawiedliwość:***

(-) Waldemar Andzel; (-) Iwona Arent; (-) Barbara Bartuś; (-) Mieczysław Baszko; (-) Dariusz Bąk; (-) Joanna Borowiak; (-) Dominika Chorosńska; (-) Tadeusz Chrzan; (-) Witold Czarnecki; (-) Arkadiusz Czartoryski; (-) Zbigniew Dolata; (-) Marcin Duszek; (-) Barbara Dziuk; (-) Adam Gawęda; (-) Teresa Glenc; (-) Czesław Hoc; (-) Piotr Kaleta; (-) Andrzej Kosztowniak; (-) Bartosz Kownacki; (-) Ewa Kozanecka; (-) Wiesław Krajewski; (-) Leonard Krasulski; (-) Piotr Król; (-) Tomasz Ławniczak; (-) Marzena Machałek; (-) Antoni Macierewicz; (-) Jerzy Małecki; (-) Jerzy Materna; (-) Anna Milczanowska; (-) Daniel Milewski; (-) Kazimierz Moskal; (-) Aleksander Mrówczyński; (-) Danuta Nowicka; (-) Jacek Osuch; (-) Jerzy Paul; (-) Violetta Porowska; (-) Marcin Porzucek; (-) Jarosław Sellin; (-) Sławomir Skwarek; (-) Agnieszka Soin; (-) Beata Strzałka; (-) Marek Suski; (-) Stanisław Szwed; (-) Adam Śniezek; (-) Jacek Świat; (-) Krzysztof Tchórzewski; (-) Robert Telus; (-) Ryszard Terlecki; (-) Teresa Wargoicka; (-) Robert Warwas; (-) Jan Warzecha; (-) Grzegorz Wojciechowski; (-) Agata Katarzyna Wojtyszek; (-) Tomasz Zieliński.

Przedstawiciel wnioskodawców - poseł Jacek Świat.